

ЎҚУВЧИЛАРНИ ВАТАНПАРВАРЛИК РУҲИДА ТАРБИЯЛАШДА МАКТАБ ВА ОИЛАНИНГ АҲАМИЯТИ

О. К. Мирзорахимов
И. Б. Мадрахимова

Тошкен вилояти Чирчиқ давлат педагогика институти

АННОТАЦИЯ

Мақолада ўқитувчининг ва оиланинг ўқувчиларни ватанпарварлик руҳида тарбиялашдаги моҳияти ҳақида сўз юритилган.

Калит сўзлари: Ватан, ватанпарварлик, муҳаббат, ҳафсизлик, маданият, хизмат қилиш, Ватанга муҳаббат, ҳимоя қилиш.

КИРИШ

Ёшларнинг маънавий-ахлоқий тарбия мавзуси жамиятда доимо муҳимдир. Ахир, мамлакатнинг келажаги кейинги авлодлар ҳаётларида қандай кадриятларга олиб келади. Ёшларга ўз мамлакатининг иқтисодий ва маданий хусусиятларини чуқурроқ тушунишга, табиатнинг гўзаллиги ва ўзига хослигини ва унинг фуқароси томонидан муносиб ва фойдали бўлиш ҳақида ўйлашга ёрдам бериш учун мўлжалланган.

Ёш авлоднинг ватанпарварлиги ҳақидаги саволлар ватаннинг садоқати, давлатнинг қонунга бўйсунадиган фуқаролари инсон тараққиёти тарихидаги олимларнинг диққат марказида туришарди. Буюк файласуфлар, ўқитувчилар қадимги замонлардан бу масалага жиддий этибор беришди.

АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ ВА МУҲОКАМА

Бугунги кунда ватанпарварлик ва ўз Ватанига муҳаббат туйғуларини сақлаш ва ривожлантириш давлат ва жамиятнинг стратегик вазифасидир. Чунки айнан ватанпарварлик, айнан Ватани севадиган кенг халқ оммаси давлат ва унинг барча аҳолиси ҳафсизлиги ва барқарорлигининг гаровидир. Сўнгги йилларда сифатли ўзгаришлар юз берди. Мамлакатимизда ватанпарварликнинг кучайиши кўп жихатдан муҳим ва муҳим воқеалар билан боғлиқ: Ғалаба кунига бағишланган байрам тадбирлари, "Хотира ва кадрлаш куни".

Шу муносабат билан, ҳозирда болалигида болаларда ватанпарварлик туйғулари, асослари ва ўзини тутиш маданиятини тарбиялашга шошилиш эҳтиёж мавжуд ва

шунинг учун она маданияти, ота ва онага ўхшаб, бола қалбининг ажралмас қисмига, фуқаронинг ва ватанпарварнинг шахсини яратадиган бошланғичга айланиши керак.

Мактабгача таълим стандартининг "Ижтимоий ва коммуникатив ривожланиш" таълим йўналишларининг таркибий қисмларидан бири мактабгача ёшдаги болаларни ватанпарварлик тарбияси, мактабгача ёшдаги болаларни ижобий социализацияси, болаларни ижтимоий-маданий меъёрлар, оила, жамият ва бошқа анъаналари билан таништиришдир. Ватанпарварлик - бу Ватанга муҳаббат, ўз Ватанига садоқат, унинг манфаатлари ва тайёрлиги учун хизмат қилишга интилиш, фидойиликка қадар, уни ҳимоя қилиш.

«Ватанпарварлик - бу ватанга, она заминга, ўз маданий муҳитига бўлган муҳаббатдир. Ватанпарварликнинг ушбу табиий асослари табиий туйғу сифатида ҳар бир болада бурч ва фазилат сифатида унинг ахлоқий маъноси билан бирлаштирилган. »

МУҲОКАМА ВА НАТИЖАЛАР

Бугунги кунда жамиятни ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш муаммоси айниқса ташвишланмоқда ва бу муаммонинг мавжудлиги уни ҳал этиш йўллариини интенсив излашга олиб келди. Давлатимиз томонидан мактаб ўқувчиларида ватанпарварликни шакллантиришга жиддий эътибор қаратилаётгани бунинг далилидир; бу бизнинг давлатимизнинг бир қатор меъёрлари ва қонунчилик тизимларида ўз аксини топган.

Ватанпарварлик таълими - бу давлат органлари, жамоат бирлашмалари ва ташкилотларининг ёшлар орасида юқори ватанпарварлик онгини, Ватанига содиқликнинг юксак туйғусини шакллантириш, ўз фуқаролик бурчини бажаришга тайёрлик, энг муҳим конституциявий Ватан манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича мажбуриятлар.

Ватанпарварлик тарбияси жараёнини она заминни ўрганмасдан тасаввур этиб бўлмайди. Вилоятнинг турли музейларига экскурсиялар, сайёҳлик саёҳатлари ва пиёда саёҳатлар, Ватан ва она замин тарихи, фольклор мероси, табиат бойлигини ўрганиш - буларнинг барчаси қизиқувчан боланинг онги учун жуда қизиқ, шунингдек, мактаб ўқувчиларига ёшлигидан имкон беради уларнинг Ватани ер юзидаги энг яхши жой эканлигини, бу ерда туғилганлигинингиздан чинакам фахрланишингизни англаш.

Мактаб маъмурияти мактаб атрофини ободонлаштириш, қишлоқ ёдгорликларини парвариш қилиш

бўйича тадбирларни ташкил этади. Ваниҳоят, яна бир қизиқарли тадбир - бу турли хил танловлар. Масалан, бу ўқиш танлови, ватанпарварлик кўшиқлари танлови, Ватан ҳимоячиларининг эксплуатациясига бағишланган иншолар танлови ёки расмлар танлови бўлиши мумкин - бундай тадбирларда ўз истеъдодларини намойиш этишни истаган болалар деярли ҳар доим мавжуд.

Ўқувчиларнинг умумий интеллектуал ривожланиши, дунёқарашини кенгайтириш ва фаннинг турли соҳаларидан бошланғич билимларни олиш билан бир қаторда, анъанавий равишда мактабларда уларнинг ижтимоий, фуқаролик ва маънавий ривожланиши масалаларига эътибор қаратилади. Бу ниҳоятда муҳим, чунки индивидуал кадр-қиммат ва ўз ватанига муҳаббат туйғуси, унинг буюклиги ва қудратини англаш тушунчалари бир-бири билан чамбарчас боғлиқдир. Бундан ташқари, муносиб ватанпарварлик тарбиясини олган болалар, катталардаёқ, ўз ватанининг келажак тақдири уларга боғлиқлигини тушунадилар.

Мактабларда ватанпарварлик тарбиясининг мақсадга мувофиқлиги энди ҳеч кимда шубҳа туғдирмайди, чунки ватанпарварлик фақат ўз давлатига бўлган кўр-кўрона муҳаббат билан чегараланмайди - бу келажакда ўзи эришган йўлда маълум марраларни забт этишга ёрдам берадиган ижобий фазилатларнинг бутун мажмуасидир, чинакам муносиб инсон ва фуқарони танлади ва айланди. Ва, албатта, талабанинг уйғун ривожланиши ва тарбиясини ватанпарварлик тарбиясиз тасаввур қилиб бўлмайди:

- ватанпарварликни тарғиб қилишда, ватанпарварлик йўналишидаги маҳсулотлардан фойдаланишда талабаларнинг кенг иштироки учун шароит яратиш;
- оммавий ахборот воситаларида, адабиёт ва санъат асарларида ватанпарварлик ғоясини обрўсизлантириш, кадрсизлантириш уринишларига қарши курашиш;
- мактабнинг "Кеча, бугун, эртага" даврий нашрида ватанпарварлик мавзусини кенгайтиришга кўмаклашиш ва ёрдам бериш;
- ватанпарварлик тарбияси соҳасида талабаларнинг ижодий салоҳиятини ривожлантиришга кўмаклашиш;
- ватанпарварлик тарбиясига бағишланган тадбирларга тайёргарлик кўриш жараёнида талабаларга кутубхонанинг ахборот ресурсларидан фойдаланиш имкониятини таъминлаш.

Ўз оиласига, ота-онасига ва оилавий урф-одатларига ҳурмат ҳам муҳимдир, чунки баркамол меҳрибон оила юксак

ахлоқли, муваффақиятли ва фаровон жамиятнинг ҳужайрасидир. Айнан мактабда Ватан манфаатларига хизмат қилишга қаратилган ижтимоий фаолият учун асос яратилади. Бу ерда болалар ҳалол меҳнатнинг муҳимлигини англайдилар, уни ҳаётда муваффақиятга эришишнинг асосий калити деб билишни ўрганадилар.

Ватанпарварлик тарбиясида оиланинг ролини таъкидлашни истардим.

Ватанпарварлик тарбиясига бағишланган синф соатлари қанчалик яхши ўтказилмасин, мактаб қанча иш қилмасин, дунёқарашнинг энг мустаҳкам асослари айнан оилада қўйилади. Ота-оналар фарзандларида ватанпарварлик туйғусини ривожлантириш учун ҳам кўп иш қилишлари мумкин. Улар билан мамлакатнинг қизиқарли тарихий жойларига экскурсияга боринг, уруш пайтида бобо ва бувиларнинг жасоратлари ҳақида айтиб беринг, оилавий архивдан фотосуратларни кўрсатинг. Баъзи ота-оналар ўз фарзандларига тарихий воқеалар тўғрисида қизиқарли ҳужжатли филмни томоша қилишни таклиф қилишлари мумкин, кимдир етим ва ногирон болалар билан кийим-кечак ёки бошқа нарсаларни баҳам кўриш орқали сиз қанчалик қувончга эга бўлишингизни кўрсатиб беради. Буюк шахсни шакллантириш йўлидаги бу кичик қадамларнинг барчаси жуда катта аҳамиятга эга. Болаларни ватанпарварлик тарбияси мактабда ҳам, унинг деворлари ташқарисида ҳам, оила бағрида ўтиши керак. Фақат шу ҳолатда бола ўз аҳамиятини англай олади ва энг муҳим ахлоқий ва маънавий фазилатларни ўзлаштира олади.

ХОТИРА

Бугунги кунда ўқувчиларга ватанпарварлик тарбияси соҳасида мактабнинг асосий мақсади ўқувчининг кўп қиррали, ахлоқий ва ижтимоий жиҳатдан етук, ижодий шахсини шакллантиришни таъминлайдиган таълим тизимини сифат жиҳатидан ривожлантиришдир.

Шундай қилиб, катта ёшдаги мактабгача ёшдаги болаларни ватанпарварлик билан тарбиялаш - бу кичик Ватанга, она тилига, одамларга, унинг урф-одатларига, ғояларига умуминсоний қадриятлар тўплами сифатида ҳиссий ва баҳолаш муносабатини шакллантиришнинг мақсадга мувофиқ, узлуксиз ва изчил, педагогик жиҳатдан ташкил этилган жараёни. Боланинг ватанпарварлик ривожланишини таъминлайдиган.

REFERENCES

1. Программа нравственно – патриотического воспитания дошкольников (Текст)/ Под ред.Н.А.Арипова-Пискарёва. – М.. Мозаика - Синтез, 2015.- 48с,
2. Как научить детей любить Родину: руководство для воспитателей и учителей. Л.В.Левина. М..АРКТИ,2013.
3. Печень.Н. Патриотизм–источник духовных сил //Армейский сборник.1994. № 1.

